

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΡΩΤΗΣ ΥΠΟΔΟΧΗΣ

Μουσουλμάνοι

Πολιτισμικές & Θρησκευτικές διαφορές

Εγχειρίδιο για το προσωπικό
που παρέχει υπηρεσίες πρώτης υποδοχής

ΕΘΝΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ

ΑΘΗΝΑ, ΜΑΡΤΙΟΣ 2015

Μουσουλμάνοι Πολιτισμικές και Θρησκευτικές διαφορές

Έκδοση 2η:
Μάρτιος 2015

Υπουργείο Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης

Υπηρεσία Πρώτης Υποδοχής

Τμήμα Στρατηγικού Σχεδιασμού, Διεθνούς και Ευρωπαϊκής Συνεργασίας

Διευθυντής: Παναγιώτης Νίκας

Συντακτική Ομάδα:

Γεώργιος Παραμανίδης
Αθανάσιος Παπαθεμελής
Βαΐα Σταμκοπούλου
Αλέξανδρος Αρβανιτίδης

Μελέτη εντύπου - Σελιδοποίηση: Εθνικό Τυπογραφείο
Εκτύπωση: Εθνικό Τυπογραφείο

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	4
ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ	5
1) ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΚΑΙ ΛΑΤΡΕΙΑ	5
2) ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ	6
3) ΧΑΛΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ	6
4) ΚΟΡΑΝΙ	6
5) ΡΑΜΑΖΑΝΙ.....	7
6) ΔΙΑΤΡΟΦΗ.....	8
7) ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ.....	8
8) ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΘΕΜΑΤΑ – ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ	8
9) ΓΕΝΝΗΣΗ ΠΑΙΔΙΟΥ	9
10) ΘΗΛΑΣΜΟΣ	10
11) ΕΠΙΚΕΙΜΕΝΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ.....	10
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	11

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι συνεντεύξεις για την καταγραφή και οι λοιπές διαδικασίες Πρώτης Υποδοχής πρέπει να διεξάγονται σε ένα περιβάλλον ασφάλειας, **με σεβασμό στις ευαίσθησιες και ιδιαιτερότητες που δημιουργούν οι πολιτιστικές διαφορές και οι θρησκευτικές πεποιθήσεις κάθε ατόμου.** Αν γνωρίζουμε κάποιες από τις συνήθειες αναφορικά με τη λατρεία και κάποια πολιτιστικά στοιχεία των μουσουλμάνων, που αποτελούν μεγάλο ποσοστό των μεταναστών που διέρχονται από τα Κέντρα Πρώτης Υποδοχής, είναι πολύ ευκολότερη η αποφυγή παρεξηγήσεων, παρανοήσεων, ακόμη και σοβαρών εντάσεων. Είναι καλό επίσης να είμαστε προετοιμασμένοι και να γνωρίζουμε κάποια πράγματα και για περιστάσεις που σπάνια μπορεί να συμβούν κατά την παραμονή τους στο ΚΕ.Π.Υ. όπως ενδεχόμενες γεννήσεις ή θάνατοι.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ ΚΑΙ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Θρησκευτικές συνήθειες που είναι καλό να γνωρίζουμε γιατί συνήθως αποτελούν καθημερινή πρακτική για τους μουσουλμάνους:

1 ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΚΑΙ ΛΑΤΡΕΙΑ

Για τους Μουσουλμάνους η προσευχή είναι μια καθημερινή πρακτική λατρείας κατά την οποία δοξάζουν το Θεό, ζητούν συγχώρεση και καθοδήγηση. Η προσευχή περιλαμβάνει μια σειρά από τελετουργίες κατά τη διάρκεια των οποίων διαβάζουν ή απαγγέλουν αποσπάσματα από το Κοράνι και μπορεί να στέκονται όρθιοι, να είναι γονατιστοί ή να κάθονται.

Η προσευχή είναι υποχρεωτική πέντε φορές την ημέρα, κατά την ανατολή του ήλιου (Fajr), το μεσημέρι (Zuhr), το απόγευμα (Asr), μετά τη δύση του ήλιου (Maghrib) κι αργά το βράδυ πριν τον ύπνο (Isha). Οι μουσουλμάνοι συνήθως προσεύχονται σε ένα τζαμί όπου ο Ιμάμης καθοδηγεί την προσευχή. Ωστόσο για την προσευχή μπορεί να διατεθεί οποιοσδήποτε χώρος, αρκεί να είναι ήσυχος και καθαρός. Αν κάποιος είναι ασθενής και κλινήρης μπορεί να θελήσει να προσευχηθεί στο κρεβάτι του, καθιστός ή δίπλα στο κρεβάτι του σε κάποιο χαλί προσευχής. Η διάρκεια της προσευχής δεν ξεπερνά τα 10 - 15 λεπτά.

Εξίσου σημαντικό είναι να γνωρίζουμε ότι η Παρασκευή είναι ιερή ημέρα για τους μουσουλμάνους και το μεσημέρι τελείται ειδική λειτουργία.

2 ΚΑΘΑΡΙΣΜΟΣ

Πριν την προσευχή και την απαγγελία ή ανάγνωση του Κορανίου οι πιστοί οφείλουν να πλυθούν και συγκεκριμένα να πλύνουν τα χέρια, το πρόσωπο και τα πόδια και στο τζαμί υπάρχει συγκεκριμένος χώρος για το σκοπό αυτό. Οπουδήποτε αλλού μια βρύση επαρκεί για το σκοπό αυτό ή ακόμη και μια κανάτα με νερό. Αν κάποιος είναι ασθενής μπορεί να χρειαστεί βοήθεια ή μπορεί να επιλέξει μια άλλη πρακτική καθαρισμού χωρίς νερό, γνωστή ως *Tayammum*. Σύμφωνα με αυτή την πρακτική, απλά τρίβουν τα χέρια τους σε μια μικρή πέτρα, ακολούθως με τα χέρια καθαρίζουν το πρόσωπο, ξανατρίβουν τα χέρια τους στην πέτρα και καθαρίζουν πρώτα το δεξί και μετά τον αριστερό βραχίονα. Έτσι νιώθουν ότι έχουν καθαριστεί πνευματικά και είναι έτοιμοι για προσευχή.

3 ΧΑΛΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Οι μουσουλμάνοι που διαμένουν στο Κέντρο Πρώτης Υποδοχής ενδέχεται να έχουν το δικό τους χαλί προσευχής, επειδή όμως πολλοί από αυτούς μπορεί να έφυγαν από τη χώρα τους κάτω από αντίξοες συνθήκες, μπορεί να μην είχαν την ευκαιρία να πάρουν ένα μαζί τους. Σε περίπτωση που δεν τους διατίθεται χαλί από το ΚΕ.Π.Υ. μπορεί να χρησιμοποιήσουν ένα σεντόνι ή μια πετσέτα, και οι υπάλληλοι του ΚΕ.Π.Υ. πρέπει να δείξουν αποδοχή και σεβασμό απέναντι σ' αυτήν τη θρησκευτική τους συνήθεια.

4 ΚΟΡΑΝΙ

Το Κοράνι αποτελεί το σημαντικότερο βιβλίο των μουσουλμάνων, είναι γι' αυτούς ο λόγος του Θεού και το χρησιμοποιούν απαγγέλλοντας κείμενά του κατά τη διάρκεια της προσευχής. Οι μουσουλμάνοι για να αγγίξουν το Κοράνι πρέπει πρώτα να πλυθούν. **Εάν τυχόν χρειαστεί ένας**

υπάλληλος του ΚΕ.Π.Υ. κατά τον έλεγχο ή τη φύλαξη των αντικειμένων ενός μουσουλμάνου, να κρατήσει το Κοράνι στα χέρια του πρέπει να είναι προσεκτικός και να δείχνει σεβασμό.

5 ΡΑΜΑΖΑΝΙ

Το Ραμαζάνι είναι μουσουλμανική Θρησκευτική εορτή νηστείας. Αποτελεί ονομασία του ένατου μήνα του μουσουλμανικού έτους – η ημερομηνία έναρξης της γιορτής δεν είναι σταθερή κάθε χρόνο - και στο χρονικό διάστημα αυτού του μήνα οι μουσουλμάνοι απέχουν υποχρεωτικά από κάθε είδους τροφή ακόμη και νερό, από κάπνισμα και σεξουαλικές επαφές, από την ανατολή μέχρι τη δύση του ήλιου όχι όμως στο διάστημα της νύχτας. Η νηστεία δεν είναι υποχρεωτική για τους αρρώστους, τα μεγάλης ηλικίας άτομα, τα μικρά παιδιά, τις έγκυες γυναίκες ή τις γυναίκες σε θηλασμό. Καλό είναι να γνωρίζουμε ότι κατά τη διάρκεια του μήνα αυτού οι μουσουλμάνοι αλλοδαποί του ΚΕ.Π.Υ. μπορεί να περνούν πολλές ώρες σε προσευχή ή διαβάζοντας το Κοράνι. Το Ραμαζάνι τελειώνει με τη γιορτή που ονομάζεται *id al – Fitr*, αποτελεί τη γιορτή του “τέλους της νηστείας”, γιορτή ενότητας τόσο για την κοινότητα όσο και για την οικογένεια.

Η δεύτερη μεγάλη γιορτή των μουσουλμάνων είναι η **Id al-Adha** ή αλλιώς η γιορτή της θυσίας, διαρκεί τέσσερις ημέρες αλλά η ημερομηνία της γιορτής δεν είναι σταθερή για μας που χρησιμοποιούμε το Γρηγοριανό ημερολόγιο και αλλάζει από χρόνο σε χρόνο.

Ημερομηνίες για το Ραμαζάνι περιόδου 2015 – 2017

2015 :	18 Ιουνίου – 17 Ιουλίου
2016 :	06 Ιουνίου – 05 Ιουλίου
2017 :	27 Μαΐου – 25 Ιουνίου

6 ΔΙΑΤΡΟΦΗ

Οι μουσουλμάνοι έχουν συγκεκριμένους κανόνες για τη διατροφή τους χωρίζοντας τις τροφές σ' αυτές που επιτρέπονται (halal) και σ' αυτές που απαγορεύονται (haram).

Οι βασικότερες **απαγορευμένες τροφές** είναι **το χοιρινό** κρέας και τα υποπροϊόντα του όπως **η ζελατίνη**. Επίσης **το αλκοόλ**, **το ζωικό λίπος** και **το κρέας από ζώα που δεν έχουν θανατωθεί σύμφωνα με τον προβλεπόμενο από τις ισλαμικές παραδόσεις τρόπο**.

Επίσης απαγορεύονται γλυκά που περιέχουν αλκοόλ ή εκχύλισμα βανίλιας (επειδή περιέχει αλκοόλ), τυριά ή γιαούρτι και παγωτά που έχουν παρασκευαστεί με ζωικό λίπος.

7 ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ

Η μουσουλμανική θρησκεία απαιτεί την σεμνότητα στο ντύσιμο τόσο των αντρών όσο και των γυναικών. Οι γυναίκες ειδικότερα πρέπει να καλύπτουν όλο το σώμα τους εκτός από το πρόσωπο και τα χέρια.

Το θέμα της σεμνότητας πρέπει να ληφθεί υπόψη κατά τη διάρκεια της ιατρικής τους εξέτασης, η οποία αν είναι εφικτό πρέπει να γίνει από γυναίκα γιατρό. Το προσωπικό του ΚΕ.Π.Υ., οι καταγραφείς, το ιατρικό κλιμάκιο κλπ οφείλουν να σεβαστούν τις πολιτισμικές διαφορές και επιλογές των μουσουλμάνων αλλοδαπών αναφορικά με το ντύσιμο και να μην επιτρέπουν διακρίσεις σε βάρος τους.

8 ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΚΑ ΘΕΜΑΤΑ – ΙΑΤΡΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ

Η σεμνότητα είναι πολύ σημαντική για τους μουσουλμάνους. Τόσο οι άντρες όσο και οι γυναίκες μπορεί να φανούν απρόθυμοι

κατά τη διάρκεια της ιατρικής εξέτασης να εκθέσουν γυμνό το σώμα τους σε γιατρό του άλλου φύλου. Δείχνοντας κατανόηση, σεβασμό και ευαισθησία στις ιδιαιτερότητες αυτές που επιβάλλει η μουσουλμανική θρησκεία, όταν υπάρχει η δυνατότητα οι ιατρικές εξετάσεις πρέπει να γίνονται από γιατρούς του ίδιου φύλου. Θα διευκόλυνε επίσης την επικοινωνία και η καταγραφή των γυναικών να γίνεται με γυναίκες καταγραφείς και διερμηνείς και πάλι εφόσον είναι εφικτό.

Η μουσουλμανική θρησκεία έχει αυστηρούς κανόνες που καθορίζουν τις σχέσεις ανδρών και γυναικών. Αυτά τα πρότυπα συμπεριφοράς τηρούνται όχι μόνο από σεβασμό στην πολιτιστικά ορθή συμπεριφορά αλλά και γιατί συχνά αποτελούν νομικές απαιτήσεις στις χώρες προέλευσής τους. Αν και πολλές φορές η αυστηρότητα στην εφαρμογή των παραδόσεων διαφέρει από τόπο σε τόπο καλό είναι να αποφεύγεται η χειραψία ανδρών υπαλλήλων, καταγραφέων, γιατρών κ.λπ. με μουσουλμάνες γυναίκες.

9 ΓΕΝΝΗΣΗ ΠΑΙΔΙΟΥ

Συνήθειες και τελετές που ακολουθούν τη γέννηση ενός παιδιού:

- Κάλεσμα για προσευχή που ψιθυρίζεται από τον πατέρα στο δεξί αυτί του παιδιού κι ακολουθείται από άλλη μία που ψιθυρίζεται στο αριστερό αυτί. Και οι δύο δεν διαρκούν περισσότερο από πέντε λεπτά.
- Μικρή ποσότητα χουρμά, ζάχαρης ή λίγο μέλι μπορεί να τοποθετηθεί στη γλώσσα του μωρού.
- Η ονοματοδοσία γίνεται την έβδομη ημέρα μετά τη γέννηση. Την έβδομη ημέρα επίσης ξυρίζεται το κεφάλι του παιδιού και γίνεται περιτομή σε όλα τα αγόρια.

Σε περίπτωση αποβολής εμβρύου μεγαλύτερου των 120 ημερών οι γονείς μπορεί να ζητήσουν να κάνουν κανονική ταφή.

10 ΘΗΛΑΣΜΟΣ

Η μουσουλμανική θρησκεία απαιτεί το θηλασμό των παιδιών για δύο χρόνια. Όταν μια γυναίκα θηλάσει ένα παιδί μικρότερο των δύο ετών θεωρείται ως μητέρα του, παρόλο που δεν είναι δικό της, και τα βιολογικά της παιδιά θεωρούνται ως αδέρφια του. Για το λόγο αυτό οι μουσουλμάνες γυναίκες μπορεί να φανούν απρόθυμες να δώσουν το γάλα τους σε άλλο παιδί ή να αφήσουν το δικό τους παιδί να δεχτεί ξένο γάλα.

11 ΕΠΙΚΕΙΜΕΝΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

Σε περίπτωση επικείμενου θανάτου, οι συγγενείς ή κάποια άλλα μέλη της μουσουλμανικής κοινότητας μπορεί να θελήσουν να διαβάσουν κάποια εδάφια του Κορανίου και να προσευχηθούν για την ψυχή του. Μπορεί επίσης να του ζητήσουν να απαγγείλει μια «δήλωση πίστης» (Shahadah) και να στρέψουν το σώμα του στη δεξιά πλευρά του έτσι ώστε να βλέπει προς την κατεύθυνση της Μέκκα. Μετά το θάνατο οι συγγενείς κλείνουν τα μάτια του νεκρού, ισιώνουν τις αρθρώσεις χεριών και ποδιών και καλύπτουν το σώμα του. Σύμφωνα με τις συνήθειες παραδόσεις τους προχωρούν σε ταφή εντός 24 ωρών αφού το σώμα πλυθεί.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Health care provider's handbook on Muslim patients – Queensland government – Second edition.
2. Privacy, Dignity & Respect for cultural & Religious Beliefs – Aksaa.

TABLE OF CONTENTS

INTRODUCTION	13
1) DAILY PRAYER AND WORSHIP	14
2) ABLUTION	14
3) THE PRAYER MAT	15
4) THE QUR'AN	15
5) RAMADAN	16
6) DIET	16
7) CLOTHING	17
8) COMMUNICATION ISSUES – MEDICAL EXAMINATIONS	17
9) BIRTH	18
10) BREASTFEEDING	18
11) IMMINENT DEATH	19
BIBLIOGRAPHY	20

INTRODUCTION

Registration interviews and other First Reception procedures must be conducted in a secure environment, respecting the sensitivities and diversities due to cultural differences and religious beliefs. Muslims make up a large percentage of the irregular migrants passing through the First Reception Center. Thus, awareness of their habits regarding worship and awareness of some of their cultural values makes it so much easier to avoid misunderstandings, misconceptions and even serious tensions. It is also good to be prepared and be aware of some details about death or birth rituals even if they rarely occur during their stay at the First Reception Center.

RELIGIOUS BELIEFS AND COMMUNICATION ISSUES

It is important to be aware of some religious beliefs as they are part of daily practice for Muslims:

1 DAILY PRAYER AND WORSHIP

For Muslims prayer is a regular act of worship in which they praise God, they seek forgiveness and guidance. The prayer contains a series of rites where verses of the Qur'an are recited while standing, kneeling or sitting.

Prayer is obligatory five times a day at dawn (Fajr), at mid-day (Zuhr), in the afternoon (Asr), after the sunset (Maghrib) and late at night before going to bed (Isha). Muslims usually pray in a Mosque where the Imam leads the prayer. However, any room can be allocated to be used for prayer, provided that it is quiet and clean. If someone is ill and bedridden, he/she may wish to pray in bed, or sitting down or beside the bed on a prayer mat. The duration of prayer does not last more than 10-15 minutes.

Last but not least, Friday is a holy day to Muslims and a special prayer is performed at noon.

2 ABLUTION

Before praying or reciting the Qur'an, ablution must be carried out. It involves washing the hands, the face and the feet and all Mosques have

a special area for this end. Anywhere else a wash basin is enough or even a jug with water.

Patients who are not able to do the ablution might need help or they may choose to perform “dry ablution” also known as Tayammum. This consists of the patient stroking his/her dry hands on to a small piece of stone and wiping their hands on to the face and stroking one more time and then wiping their arms, right first and then the left. Spiritually they will feel they have cleansed themselves and that they are ready for prayer.

3 THE PRAYER MAT

During their temporary stay at the First Reception Center, some Muslims may have their own Prayer Mat. However, a lot of them may have left their country in a state of emergency without the chance to pack one.

If a mat is not available at the First Reception Center, they can use a clean sheet or a towel. All employees of the First Reception Center should show awareness and respect towards this religious duty.

4 THE QUR'AN

The Qur'an is the most important book for Muslims, they believe it is the word of God and they recite verses of it during prayer. Muslims have to wash their hands before touching the Qur'an. If an employee of the First Reception Center is necessary to hold the Qur'an in his hands while it is given for safekeeping or while inspecting a Muslim's personal effects, **they have to handle it with care and respect.**

5 RAMADAN

Ramadan is the ninth month of the Islamic calendar and it is a month of fasting. The date of Ramadan changes every year and during this month, from dawn to dusk Muslims abstain from food and water, from smoking and sexual activities. Fasting is not obligatory for people who are ill, older people, young children, pregnant women or lactating women. It is important to be aware of the fact that during this month Muslims who stay at the First Reception Center may spend more hours in prayer or reading the Qur'an.

The festival of **Id al- Fitr**, is the festival of "breaking of the fast", a day of family and community reunion that marks the end of Ramadan.

The second major Muslim festival is the **Id al-Adha**, or else the feast of the sacrifice, it lasts four days but the date of the celebration is not stable for those using the Gregorian calendar and it changes from year to year.

Ramadan dates: 2013 – 2017	
2015 :	18 June – 17 July
2016 :	06 June – 05 July
2017 :	27 May – 25 June

6 DIET

Muslims have specific rules about their food distinguishing two types, the foods which are permissible (halal) and those which are prohibited (haram). The main **prohibited foods** are **pork** and its by-products like gelatin. In addition, **alcohol, animal fats, and meat that has not been slaughtered according to Islamic rites.**

Also prohibited are desserts made with alcohol or vanilla extract (because it contains alcohol), cheese or yoghurt and ice-cream made with animal fat.

7 CLOTHING

Islam requires both men and women to dress modestly. Women in particular must cover their entire body apart from face and hands. The issue of modesty for Muslim women should be taken into consideration during their physical examination, which should be conducted by a woman doctor if possible. The staff of the First Reception Center, the Registration staff, medical staff etc should respect the cultural differences and choices of Muslim irregular migrants regarding the way they dress and should not allow discrimination against them.

8 COMMUNICATION ISSUES – MEDICAL EXAMINATIONS

Modesty is very important for Muslims. Both men and women may appear reluctant to be naked in front of a doctor of the opposite sex during a physical examination.

Showing understanding, respect and sensitivity to the differences imposed by Islam, the physical examination must be conducted by a doctor of the same sex when possible. It would also facilitate communication if women were registered by female registration staff together with female interpreters.

The Muslim religion has strict rules defining the relations between men and women. These behavior patterns are observed not only by respecting culturally correct behavior but also because they often constitute legal requirements in their countries of origin. Although the strict application

of these traditions often differs from place to place, male employees, male registration staff, male doctors etc. **are strongly advised to avoid handshakes with Muslim women.**

9 BIRTH

Rites and rituals after the birth of a child:

- Call to prayer recited by the father into the baby's right ear followed by a second prayer call into the left ear. Both last approximately five minutes.
- A small amount of date, sugar or a drop of honey is placed in the baby's mouth.
- The baby is named on the 7th day after birth and this is also the day when the head of the baby is shaved and all boys are circumcised.

If a miscarriage occurs and the fetus is older than 120 days, parents may wish to bury the baby.

10 BREASTFEEDING

Islam requires breastfeeding children for two years. When a woman breastfeeds a child aged two years or less, the relationship between the woman and the child is considered to be like mother and child. The woman's biological children are also considered brother or sister to the breastfed child. For this reason, Muslim women may appear reluctant to give their milk to another child or leave their own child to accept milk from another woman.

11 IMMINENT DEATH

When the death of a Muslim patient appears imminent, the relatives or members of the Muslim community may wish to read some verses of the Qur'an and pray for his/her soul. They may also ask him/her to recite the "declaration of faith" (Shahadah) and the patient may be turned onto his/her right side to face in the direction of Mecca. Immediately after death relatives will close the eyes to the deceased flex the joints of the arms and legs and cover the body. According to Islamic tradition after washing the body, the burial takes place within 24 hours.

BIBLIOGRAPHY

1. Health care provider's handbook on Muslim patients – Queensland government – Second edition.
2. Privacy, Dignity & Respect for cultural & Religious Beliefs – Aksaa.

